

DROBIŽ

NABRAL

PETER SAMOTAR

NA DUNAJI.

Založil in natisnil A. Keiss.

1891.

NA DUNAJI.

Založil in natisnil A. Keiss.
1891.

VII, ②, 36.901, e

1.

Gorup ne more biti vsak!
 Ko meseca se konec bliža,
 Izginil zadnji je peták,
 Vesél si, če je kaj drobíža.

2.

Balad je nekaj, lirika
 Cvetè, poskúšamo se v dramí;
 Bog pošlji nam satirika,
 Da govori besedo z nami.

3.

Pravično nam očitajo,
 Da nápačno učimo v šoli;
 Tako se goske pitajo,
 Samé ne zobljejo nikoli.

4.

Višine v daljni Aziji,
Lepó izmerjene po metru,
Učé se na gimnaziji,
Kaj bó to Pavlu ali Petru?

5.

To zdí se mi narobe svet,
Kar se pri nas pogosto čuje;
Še nima svojih petnajst lét,
Pa kakor starec že modruje.

6.

Dan danes, to se reči smé,
Je, kakor star pregovor pravi:
Več jajce nego puta vé, —
Ti časi se ne zdé mi zdravi.

7.

Na Dunaj vprvič je prišel
Z gimnazije; na kolodvoru
Še mali kovčeg je imel,
A najglasneji bil je v zboru!

8.

Srečan in hraber bodi mož,
In to v dejanji in v trpljenji;
Glavó po konci! hodi mož,
Junak ob smrti in v življenji.

9.

Slabosti mož imá, kazi
Lahkó ga ta in ta napaka;
A strahopet in podel ni,
Ne zatiralec siromaka.

10.

Vsevidno solnce znad nebá
Ne vidi lepšega na sveti,
Kot je z usodo boj možá,
Ki zná udarce nje trpeti!

11.

Veselje stvarnik sam imá,
Ko vidi pravega junaka;
On dobro vé, kaj mož veljá,
Ter misli: Evo korenjaka!

12.

Če češ izkústiti kogá,
Zanj stóri kaj — stvar mi je znana —
Hvaležnost kaže ti možá,
A čednost tá je bela vrana.

13.

Kakó lepó slepar živi!
Izvolil si je del najbolj;
Ne orje, seje, a stoji
Prav kakor lilija na polji.

14.

Slepár ne bodeš ti, moj sin,
Za to se mi ne vidiš vstvarjen;
In če ne bodeš bogatin,
Mož bodi le in nepokvarjen.

15.

Na sejm se stavijo lepó
Rejene po vrsti junice;
Na plés vi vodite takó
Na prodaj svoje krasotice.

16.

Ko bodeš volil si ženó,
Moj sin, v salonu je ne išči;
Ne tam, kjer godejo, pojó,
Na plesu ne in v gledališči.

17.

Presrečen, če ženó dobóš,
Ki kakor záte je rojena;
Samó en ogel hiše mož,
A ogle tri podpira žena.

18.

Res lepa tvoja je gospá,
In z moškimi se zna sukati!
Samó ne vem, kako domá?
Če žena dobra bo in mati.

19.

Duhovski stan prelep je stan,
 Kaj hočeš lepšega na sveti?
 Vse posvetnè skrbi na stran,
 Za narod z národom živéti!

20.

Duhovni mož, naroda sin!
 Skrb zanj je tebi izročèna;
 Težav njegovih, bolečin
 Neznana tebi ni nobèna.

21.

Za nas prelil je Kristus kri,
 Zapustil véro nam ljubezni;
 Učitelji té vere vi,
 Odljudni ste in vedno jezni.

22

Pobožne ljubi Bog možé,
 Ki pravega drzé se pota;
 To pa kar v glávo mí ne gré,
 Da Bog bi rad imel — zelota!

23.

Celó zelota v milosti
 Neskončni svoji Bog prenaša;
 Če take rogovilosti
 Nam treba je, to pa se vpraša.

24.

Proglasil me je sveti mož
 Nevérca, Schopenhauerjanca;
 Jaz mislim si: É, kaj se boš?
 Ne draži, grešnik, bogoznanca!

25.

Ne zaničuj fanatika,
Če je sicer poštena duša;
Vse možu je dogmatika,
Odtodi v srcu taka suša!

26.

Fanatik mož je, ne slepar,
On meni, da Bogú s tem služi;
Po svoje vsaka božja stvar:
V višavi orel, ureh v luži.

27.

To pa vendár potrebno ni,
S krščanskim duhom se ne strinja,
Da sodi kakor bog ljudi,
Uboge grešnike preklinja!

28.

Če mož si, pesnik ti, srčán,
 Vse grajaj, kar je greh, napaka;
 Krivici ti se stavi v bran,
 Potézaj se za siromaka!

29

Iz srca naj ti pesmi vró,
 Oj pesnik, péti se ne síli;
 In če se siliš, pesem bó
 Nerodna, da se Bog usmili!

30

Odkod so „moje rožice“?
 Na Nemškem tam so se razcvêle!
 Še druge take vbóžice
 Pri nas iz tuje so dežele!

31.

Dar petja, blagi dar z nebés,
Vi mladi pesniki, imate;
Pojete blagoglasno, res,
Káj prav bi peli, še ne znate.

32.

V mladosti ljubi, kdor je zdrav,
Ti mladi pesnik, ljubi tudi;
Ljubezen nam opévaš, prav!
A z njo predolgo se ne múdi.

33.

Srcé kipi ti, hrepeni,
Rod ljubiš svoj, ves rod slovanski!
Objemi, kar živi, trpi,
V ljubezni vsmiljeni krščanski!

34.

Oj pesniki, pisatelji
Slovenski vi, možjé bodite;
Narodu ste prijateljji,
Če mu resnico govorite.

35.

Ne gori, in ne doli se
Mož pošten nikdar ne dobrika;
Za právo on nikoli se
Plašán viharju ne umika.

36.

Hrast upogniti se ne dá,
Ni skale omajati moči;
In če te ljudstvo kamenjá,
Resnico mu govori v óči.

37.

Pred vojsko stopal je Tirtěj,
Mož pesnik in vodnik, junaško;
Zavetja iščeš ti najprej
Tam zad za godbo si vojaško.

38.

Rad vodiš nas, pisatelj ti,
Po težkih potih v temni noči;
Ko v tmi srcé nam koprní,
Up pústi nam, da dan napoči.

39.

Svetá nam kažeš ti obraz
Temán, vse polno je hudobe;
Po tminah vedno vodiš nas,
Okó nam žejno je svetlobe!

40.

Hudobnih duš je tu pa tam,
 A vse pa vendar niso take;
 Podoba tvoja kaže nam
 Pošasti grozne zgolj in spake.

41.

Če res francoski so ljudje
 Vsi, kakor tá Zola nam pravi;
 Atlansko pride naj morje
 Ter vso zalego tó odplavi!

42.

Ker mnogo, Tolstoj, si grešil,
 Prav! pridno se sedaj pokóri;
 A kaj bi jaz se pokoril
 Za tvoje grehe? mož, govóri!

43.

Tolaži, bláži pesnik nas,
Duh v jasno dvigaj nam višavo;
Vi delate nam kratek čas,
Ter sitim spésite prebavo.

44.

Ko bil bi pesnik jaz, močán,
Grmeč bi glas zagnal po sveti:
Na noge! nov se bliža dan,
Krivice grad je čas podreti!

45

Drug zdaj je glas, mi právimo:
Trud in užitek vsem enaka!
V bran sili mi se stávimo,
Ki tlači, tare siromaka!

46.

Zdaj nove pesmi se pojó,
Čuj borna kočá, čuj palača;
Na delo vsi! po tem ne bó
Ne bogatina, ne berača.

47.

Brez déla dobro trot živi,
Vsak dan imá svoj živež gótov;
Čebela trote naj redi,
Mi nočemo rediti trótov!

48.

Pravično se ne zdi mi to,
Oj množica potrpežljiva!
Potí se jih in orje stó,
A žanje eden in uživa.

49.

Gotovo, záse si najprej
 Dolžán in za svoj rod skrbeti;
 A to ni vse, srcé imej
 Za brate po vsem širnem sveti.

50.

Gorjé človeštva glej okrog,
 A ne tožiti po otroško!
 Ne stoj, ne drži križem rok,
 Pomágaj, to je blágo, moško!

51.

Popotniki smo vsi, samó
 Ta hodi pész, in tá se vozi;
 Če peša, omahuje kdó,
 Priskoči, bratu brat pomózi!

52.

Káj nisva delavca obá?
 Z glavó jaz delam, tí pa z dlánjo;
 Kedó zastonj kaj náma da? —
 Za jéd se trúdiva vsakdanjo.

53.

Visoko, nizko rójeni
 Vkovani v spone smo jekléne;
 Na smrt smo vsi obsójeni,
 Prej tega, tega slej zadéne.

54.

Strašnó, kaj more, kar živí
 Na sveti, bolečin prebiti!
 Káj nisi mogel, stvarnik ti!
 Brez bolečin svetá vstvariti?

55.

Kedór pri bolnem je prebil
Otroku dolgo noč do zore,
Z rokó mu čelo je hladil,
On vé, kaj se trpéti more!

56.

Kedór ne déla, naj ne jé,
Apostolova je beseda;
Kedor pa dela, on ne siné,
Jaz pravim, biti brez obéda!

57.

Kakó je pač mogoče to,
Da v slast nam jéd gré in pijača,
Ko vemo, da jih sto in sto
Poglede gladne v nas obrača!

58.

Veselo res na svetu ni,
Večkrat je človek slabe volje;
A ker se zdaj slabo živi,
Skrbimo da se bode bolje.

59.

Usmiljenje, roditelji,
Otrokom v srca vi sadite;
Usmiljenje, učitelji,
Učence svoje vi učite.

60.

Ubogi hromi deček ti!
Ko gledam te, v srcé me peče;
Kakó ti srečo, ki beži,
Nožica sključena doteče?

61.

Sirota, kaj storilo si,
 Da te je Bog tako ustvaril?
 Kedaj in kaj grešilo si,
 Da te je s hromostjo udaril?

62.

Nedolžno, pridno si takó,
 Sirota, in tako nesrečno!
 Nebés je treba že za tó,
 Da ti dobiš plačilo večno.

63.

„Mi vstajamo!“ — „Slovan na dan!“ —
 „Na boj!“ — „Naprej zastava Slave!“ —
 Slovenski narod, v pesmi zbrán,
 Junak ti je od nog do gláve!

64

Lepó je, da se govori
 Navdušeno za dom in poje;
 Še lepše pa se meni zdi,
 Če zanj gré vsak na delo svoje.

65.

Ko si za narod pel in pil,
 Opravił svoje si dolžnosti;
 Kako bi srečen narod bil,
 Ko to bi bilo mu zadosti!

66.

,Slovenija zedinjena!« —
 Gotovo! zdrúžimo nje kose!
 A predno je zaklinjena
 Njé meja, mi zedinimó se.

67.

Krepák naš narod je in zdrav,
A če kaj pravega imamo — —
Še delati ne začne prav,
Omahne pa se zgrudi v jamo.

68.

Nič noče dozoreti nam,
Kar kaj obeta! — to je grénko!
Kako se je mudilo vam:
Erjavec, Levstik, Šubic, Jenko!

69.

Kedor svoj narod zataji,
Ostró ga sodi, — sram ga bodi!
Kedór svoj narod sramotí,
On v moško družbo naj ne hodi.

70.

Če v službo svojo narod tvoj
Pokliče te, zvestó mu služi;
Do konca neomajan stoj
In z mamonom se ne okuži.

71.

Kedór ne vé nič, govori
Pri nas ter piše, modra duša!
Kedór kaj vé, lepó sedi
Ter bere ali pa poslušá!

72.

Lahkó močán bi bil Slovan,
Saj menim, da ga je zadosti;
A vsak na svojo vleče stran,
Vsak svojo vedno hoče gosti.

73.

Od kod naj pride nam uspeh,
Ko eden zida, drug podira?
Nesloga, narodni naš greh,
Vse prizadeve nam ovira.

74.

„Quot capita, tot sententiae“,
Vsák svoje mnenje ima v čisli;
Pri nas pa, oj Slovenci, je
Še hujše to: Pet glav, šest misli.

75.

Dva ščinkovca ne gnezdita
Vkup v enem vrtu, — star pregovor! —
Če na Parnas dva jezdita,
Grdó se gledata za lovor!

76.

Kako veselo vriskamo,
Če Bog nam pošlje korenjaka!
A enega pritiskamo,
Čim dva nam prideta enaka.

77.

Kako sta nemška genija
Umela se, ter se čestila!
Pokaži ti, Slovenija,
Dva pevca, ki bi složna bila!

78.

Voznika vozita nas dvá,
A vsak po svoje se upira;
Poštena morda sta obá,
A ta poganja, ta zavira!

79.

Dva dnevnikar imamo mi,
In tá se dan na dan lasata;
Zdaj kamen, kepa zdaj leti,
Poleti kepe so iz blata!

80.

„Ti kléčeplaz!“ — „Nevernik ti!“ —
„Lažnjivec!“ — „Grešnik!“ —
„Tepec!“ — „Šema!“ —
In kaj na póljed se zgodi? —
Verjame rado se obema!

81.

Da srajco nosi vmazano,
Očítaš možu zaničljivo;
A s tem še ni dokazano,
Da je njegovo mnenje krivo.

82.

Če se možá prepírata,
V prepíru vesta pravo méjo,
Nató se vred ozirata,
Kaj poslušalci porečejo.

83.

V prepíru svojem skrb vas ní,
Kaj bodejo sosedje djali;
Hudobno se režé oni,
A mi najraji bi jokali.

84.

Ves narod sramotite vi,
Tako valjáje se po mlaki;
Svet gleda, če ne govori,
Pa misli: Glejte, vsi so taki!

85.

Da skruniš svojo lastno čast,
 Naj bode, to je tvoja škoda;
 A kdó je tebi dal oblast,
 Da skruniš tudi čast naroda?

86.

Ni res, ni res, da vse se smé
 Za pravo národno in božje;
 Ko gremo v svéti boj, možjé,
 Naj svéti naše se orožje!

87.

„Kaj čast in slava vaša je,
 Narodič tesnega obzorja?“ —
 Postojnska jama naša je
 Pa „Družba sv. Mohorja.“ —

88.

Lahkó se res ponašamo
S to družbo sv. Mohorja ;
Kje je na sveti, vprašamo,
Enaka, da ne rečem, gorja ?

89.

Naš kmet, če tudi ni bogát,
Je vreden, da ga svet spoštuje ;
Zakaj ? on knjige bere rád,
In, kar je tudi kaj, kupuje.

90.

Na Kranjskem kmet živi trdó,
Pridelka malo, mnogo truda !
Da še živi takó — takó —,
To je, ker ní v deželi juda.

91.

Če narod čast ti podeli,
Da zanj boriš se, vzoren bodi!
Po tebi, kakoršen si ti,
Ves narod čisla svet in sodi!

92.

Če imeniten si gospod
Postal, bogat, visok urádnik,
Ter dom pozabil svoj in rod,
Ne bodi vendar vsaj odpadnik.

93.

Ko storil si za narod kâj,
Da nehvaležen je, ne toži;
Kar moreš, blagovoljno dâj,
Ter na oltar molčé polóži.

94.

„Na tujem toliko že lét,
 Še hraniš rodoljubje živo!“ —
 Tuj ta rastlina ljubi svét
 Bolj nego-li domačo njivo

95.

Zgodilo se je čudo, glej,
 Slovenska ti dušica vérna;
 Preširen bil je samec prej,
 Zdaj druga je dobil — Prešerna.

96

Še eden zdaj se nam slavi,
 Izboren pesnik stare mere;
 Prešern imé se mu glasi, —
 Bog daj nam take še katére!

97.

Zdaj torej trije slujejo,
Vsak velik pesnik in izviren,
In ti se imenujejo:
Prešern, Prešeren in Preširen!

98.

Čestiteljev dovolj imá
Prešeren, kdo se zanj ne vnema?
A malo kdo ga prav pozná,
In kdo med nami ga posnema?

99.

Prešérna ljubimo, zakaj?
Res, pesnik on je nam izboren,
A zraven bil je zlat značaj
In rodoljub je bil uzoren!

100.

Strupene stréle, Levstik, strast
 Prožila v tebe je iz kota,
 Trpljenje tvoje tebi čast,
 Rojakom tvojim je sramota.

101.

Odkár slovó si svetu dal,
 Metelko, kdo še náte misli?
 Ledino nam si izorál,
 Vendár nihčè te nima v čisli.

102.

Če káko novo najde kdó
 Pri nas besedo, brž jo zgrabi,
 Ter sede, prime za peró,
 In spiše spis, da jo porabi.

103.

Prej „brali“ smo, zdaj „čita“ se
 „Povestnica“ — prej, „zgodovina“;
 „Zrak“ ali „vzduh“? borita se
 Taistega očeta sina!

104.

Slovenski narod ni bogat,
 Še nima prav, kar je potrebno;
 A slovnice ima cel zaklad, —
 Kdor piše, vsak ima posebno.

105.

Ko sem napisal zvezkov šest,
 Da bo za moški spol in ženski,
 Sedaj me vedno peče vest,
 Da nisem pisal prav slovenski!

106.

Kar lani bilo je, to ni
 Že letos več slovensko pristno;
 To se, rojaki, mi ne zdi
 Ne imenitno, ne koristno.

107.

„Historično“, „estetiško“,
 „Dramatsko“ in „antropološko“
 Gosposko ni, ne kmétiško,
 Ne kranjsko,* štirsko, ne koroško!

108.

Kaj prav slovensko je, uči
 Nas nova šola korenita;
 A kaj mi vsi nauki ti,
 Ko dva enako ne učita!

109.

Mogoče, da kedaj se še
Lizala bosta volk in ovca,
Prej nego dva slovenska se
Razúmeta jezikoslovca.

110.

Vsa lisasta in progasta
Slovenska je pisava vaša,
Od samih tujk marogasta,
Da pravi močnik ni, ne kaša.

111.

Uhó je tudi dar z nebés,
Občutno, žejno blagoglasja;
Kosmatih ne imej ušés
Pisatelj, kakoršna so pasja.

112.

Na desno ón, na levo tá
 Zavija v pisani besedi;
 Kakó je prav, kaj naj velja? —
 Najbolje, menim, bo posredi!

113.

Cirilica, ví sodite,
 Vse bolečine nam ozdravi;
 Na sever ponjo hodite,
 Čemu? še tam nič ne opravi!

114.

Up pústi njemu, ki stoji
 Pred njim bridkosti polna kupa;
 Nebesa tukaj imaš ti,
 On svoja naj tam gori upa!

115.

Če vero vzameš, kaj mu daš,
Da bi tolažba njemu bilo?
Za glavo znanstvo pač imaš,
A to ni srcu tolažilo.

116.

Šest križev nosiš in takó
Še lep si, letos kakor lani!
Neumnost, kakor dim meso,
Lepoto dolgo svežo hrani.

117.

Ni čudo, če se, mož bogat,
Težkó boš od življenja ločil!
Od polne mize kdo bi rád
V to črno, mrzlo jamo skočil?

118.

Ti siromak, se ne bojiš;
 Ko se ti bode zvečerilo,
 Po delu truden zamižiš,
 Tam gori čaka te plačilo.

119.

Če „pasja duša“ reče kdo
 Človeku, da ga prav razžali,
 Krivica je velika to —
 Človeku, meniš? — ne, živali!

120.

Nè, maščevanja ne oznam,
 Za hudo nimam jaz spomina;
 Če prideš gladen, rad ti dam
 Kos kruha in kozarec vina!

121.

Če prideta na dom mi dva,
Pomoči prosit, siromaka,
Sovražniku najprej se dá,
Prijatelj malo naj počaka.

122.

Gorjé mu, ki med dobi dvě
Postavila ga je usoda!
Naprej ne vé, nazaj ne smé,
Od vzhoda táva do zahoda!

123.

Kakó sem sam! oj, kje ste vi
Továriši mladosti moje?
Za vami srce hrepeni,
Da mi mrtvaški zvon zapoje!

124.

Prijazna koča pod goró,
V zatišji mirnem tu stoječa!
Pod skromno tvojo streho bô
Domá, če kje na svetu, sreča!

125.

Lepó na ravnem se živi,
Doline ljubim in pogorje;
A sklenil rad bi svoje dni
V bližini tvoji, sveto morje!

126.

In tebe bi pozabil kdo?
Ne hranil v sladkem te spomini?
Oj Blejsko jezero, okó
Predragi moji domovini?

127.

Prestavljaš komaj še nogé,
Pa bič okrog ušes ti poje;
Vse svoje dni trpiš molčé,
Kje, para, je plačilo tvoje?

128.

Mož, grad sijajen ti gradé,
A kaj vsi ti ponosni zidi?
I na visoke duri té
Potrka smrt: „Priatelj idi!“

129.

Najblažji narod zmaga svet
Naposled, a ne moč surova,
Roj siromakov, polk neštét,
Z njim bo, in zmaga bo njegova.

130.

Strah svetu bil je Džingiskán,
 Za sabo puščal je puščave;
 Preblag za tó si ti, Slovan,
 Ti take ne želiš si slave.

131.

Rešitelj svetu bodi ti,
 Slovan, najblažji med narodi;
 Nov evangelij se uči,
 Ti njega blagovestnik bodi!

132.

Gorjé, ki vpije noč in dan
 Po širnem svetu, ti uteši;
 Vprašanje vseh vprašanj, Slovan,
 Ti z blagodušjem svojim reši.

133.

Kaj je slovénstvo, vpraša se,
Kaj pravoslavno je slovanstvo? —
Surovost menda vendar ne,
In podlost in neobtesanstvo!

134.

Kdor sam imá, naj bratu dá,
Ki nima, to je kristijanstvo;
Kdor more, delaj — kruh imá
Vsak svoj! to pravo je slovanstvo.

135.

Med národi mirúj prepír,
Zavladaj nam samarijanstvo;
Krivici vojsko, krotkim mir,
Pravico vsem! to je slovanstvo!